

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

голова Приймальної комісії

 Проф. Ігор Цепенда
«24» квітня 2023 р.

ПРОГРАМА

фахового випробування з історії і методики викладання історії
для зарахування на навчання за ступенем магістра

за спеціальністю

014 Середня освіта (історія)

(освітньо-професійна програма Середня освіта (Історія))

на основі освітнього рівня бакалавра у 2023 році

Розглянуто та схвалено
на засіданні Приймальної комісії
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника

Протокол №1 від 24.04. 2023 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вступного комплексного випробування з *історії і методики викладання історії* є перевірка знань і відбір вступників для зарахування на навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста за спеціальністю 014 “Середня освіта (історія)” при прийомі на навчання на основі освітнього рівня бакалавра до Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника у 2023 році.

Програма містить основні питання з *історії України, всесвітньої історії і методики викладання історії* та перелік рекомендованої літератури.

Наведений перелік питань, які виносяться на вступне випробування дасть можливість абітурієнту систематизувати свої знання та допоможе зорієнтуватися, на які питання треба звернути увагу при підготовці до вступного випробування.

Перелік рекомендованої літератури сприятиме у пошуку і підборі джерел підготовки для вступного випробування.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ:

історія України

1. Початки людської цивілізації на території України. Розвиток людського суспільства в первісну добу.
2. Трипільська культура в історичній долі українського народу.
3. Кочові народи на півдні України: киммерійці, скіфи, сармати.
4. Античні міста-держави Північного Причорномор'я і Криму.
5. Анти і склавини: розселення, особливості племінної організації, матеріальна і духовна культура, археологічні відповідності.
6. Основні напрями внутрішньої і зовнішньої політики князів Русі в кінці IX-останній третині X ст.
7. Русь в період свого розквіту і піднесення (кінець X – середина XI ст.).
8. Хрещення Русі: причини, хід, історичне значення.
9. Правова система Русі та еволюція її державного устрою.
10. Особливості політичного устрою Русі та міжкнязівських відносин в період удільного дроблення.
11. Монголо-татарська навала на Русь.
12. Місце культурної спадщини Русі у скарбниці світової культури.
13. Проблема походження українського народу в історіографії. Поширення назви “Україна”.
14. Політичний розвиток Галицького князівства за династії Ростиславичів.
15. Об'єднання Галицького і Волинського князівств в одну державу. Діяльність галицько-волинського князя Романа Мстиславича (1199–1205 рр).
16. Руське королівство в час правління Данила Романовича.

17. Держава Романовичів в час правління спадкоємців короля Данила (остання третина XIII – перша половина XIV ст.).
18. “Оксамитове” литовське проникнення (1340–1363 рр.). Політико-адміністративний статус українських земель у складі Великого князівства Литовського Руського і Жемантійського (середина XIV – початок XV ст.).
19. Дипломатична та військово-політична боротьба Литви і Польщі за галицьку спадщину у другій половині XIV ст.
20. Польсько-литовські унії кінця XIV – початку XV ст. (Кревська 1385 р., Віленська 1401 р., Городельська 1413 р.).
21. Становище Галичини й Поділля у складі Польського королівства впродовж XV – першої половини XVI ст. Формування шляхетського стану як провідної суспільної верстви.
22. Розвиток пізньосередньовічних міст України. Поширення магдебурзького права в Україні.
23. Московсько-литовські війни за українські землі (кінець XV – перша половина XVI століття).
24. Утворення Кримського ханату. Перехід кримських ханів у васальну залежність від Османської імперії. Початок татарських походів на українські землі та їх наслідки.
25. Українське козацтво та його роль у суспільно-політичному житті Польсько-Литовської держави XV – першої половини XVII ст. Запорізька Січ.
26. Українське козацтво в боротьбі проти турецьких і татарських загарбників у XVI – першій половині XVII ст. Гетьман П.Конашевич-Сагайдачний.
27. Основні тенденції розвитку української культури XIV – першої половини XVI ст.
28. Встановлення і розвиток фільваркового господарства в Україні у другій половині XV – першій половині XVII ст. Закріпачення селянства.
29. Люблінська унія 1569 р. та її наслідки.
30. Церковне життя у другій половині XVI – першій половині XVII ст. Роль церковних братств у розвитку освіти та книгодрукування в Україні.
31. Брестська (Берестейська) церковна унія 1596 р. та її наслідки.
32. Козацько-селянські повстання кінця XVI – 30-х рр. XVII ст. та їх наслідки.
33. Україна напередодні Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст. Причини та характер війни.
34. Гетьман України Б. Хмельницький: життя та діяльність. Оцінка особи Б. Хмельницького в історіографії.
35. Початковий етап Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст. Перші перемоги козацько-селянських військ (1648 р.)
36. Визвольний похід Б. Хмельницького на західноукраїнські землі 1648 р. Народні повстання в Галичині (С. Височан, І. Грабівський та ін.).

37. Військові дії в Україні 1649–1653 рр. в умовах Національно-визвольної війни під керівництвом Б. Хмельницького.
38. Формування Української гетьманської держави середини XVII ст.: адміністративно-територіальний устрій, органи влади, створення армії.
39. Українсько-російські відносини в ході Національно-визвольної війни середини XVII ст. Оцінка українсько-російського міждержавного договору 1654 р. в історіографії.
40. Хід військових дій у 1654–1657 рр. та їх наслідки. Віленське перемир'я.
41. Політичне становище Української козацької держави після смерті Б. Хмельницького. Внутрішня і зовнішня політика І. Виговського. Гадяцький договір. Московсько-українська війна 1658–1659 рр.
42. Доба Руїни в Україні: причини, характер, наслідки. Історіографія проблеми.
43. Боротьба козацько-старшинських угруповань за владу (кінець 50-х–середини 70-х рр. XVII ст.)
44. Програма державного будівництва гетьмана П. Дорошенка та його роль в історії української державності XVII ст.
45. Андрусівське перемир'я і “Трактат про вічний мир”: зміст, характер, та значення в історії України.
46. Гетьман України І. Мазепа: особливості внутрішньої та зовнішньої політики. Оцінка його діяльності в українській та зарубіжній історіографії.
47. Гетьман П. Орлик та його Конституція.
48. Діяльність Першої Малоросійської колегії та обмеження політичної автономії Гетьманщини.
49. Гетьманування Д. Апостола. “Рішительні пункти” 1728 р.
50. Правління гетьманського уряду (1734–1750 рр.) та наслідки його діяльності для України.
51. Діяльність гетьмана К. Розумовського. Оцінка його особи в історіографії.
52. Господарське життя і політичний устрій Лівобережної Гетьманщини, Слобожанщини та Запоріжжя у другій половині XVII – XVIII ст.
53. Остаточна ліквідація царизмом автономії Гетьманщини: причини, особливості, наслідки. Діяльність Другої Малоросійської колегії (1764–1782 рр.)
54. Скасування Запорозької Січі та її роль в історії України. Запорізькі козаки на нових землях у кінці XVIII – XIX ст.
55. Народно-визвольні рухи в Україні в першій половині XVIII ст. (гайдамаччина, опришківство). Коліївщина.
56. Поділи Речі Посполитої в другій половині XVIII ст. та їх значення для історичного розвитку українських земель.
57. Вхідження Північного Причорномор'я, Приазов'я та Криму до складу Російської держави в другій половині XVIII ст.: заселення та господарський розвиток.
58. Українська культура в другій половині XVII – XVIII ст.
59. Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій в XIX – на початку

XX ст.

60. Етнічний (національний) і соціальний склад населення Наддніпрянщини та західноукраїнських земель.
61. Сутність українського національного відродження (модерного націотворення) “довгого” XIX ст., його передумови та етапи. Оцінка проблеми в історіографії.
62. Російське самодержавство як політична система на українських землях. Репресії царизму щодо українського руху в XIX – на початку XX ст.
63. Особливості політики австрійського уряду на західноукраїнських землях наприкінці XVIII – на початку XIX ст. Рутенство, австрофільство.
64. Перша хвиля українського національного відродження на Наддніпрянській Україні (кінець XVIII – 40-і рр. XIX ст.)
65. Українське національне відродження на західноукраїнських землях на науковому етапі (“збирання спадщини”) наприкінці XVIII – в 40-х рр. XIX ст. “Руська трійця”.
66. Сільське господарство і промисловість Наддніпрянської України в першій половині XIX ст.: криза кріпосництва, зародження ринкових відносин і початок промислового перевороту.
67. Україна у війні Росії з наполеонівською Францією (1812–1814 р.) та її вплив на опозиційні рухи проти самодержавства.
68. Масонські ложі, декабристський і польський визвольний рухи в Україні в середині 10-х – 30-х рр. XIX ст.
69. Кирило-Мефодіївське братство. Т. Шевченко та його роль в українському національному відродженні. Історіографія проблеми.
70. Галичина в умовах європейської демократичної революції (“весни народів”) 1848–1849 рр.
71. Кримська війна 1853–1856 рр. та Україна. Передумови ліквідації кріпацтва.
72. Аграрна реформа на підросійській Україні 1861 р.: підготовка, суть, особливості проведення. Реформи адміністративно-політичного управління 1860–1870-х рр.
73. Капіталістична еволюція сільського господарства Наддніпрянщини в пореформений період XIX ст. (після 1861 р.).
74. Розвиток капіталістичної промисловості на Наддніпрянській Україні в 60–90-ті роки XIX ст. Залізничне будівництво. Міста і торгівля.
75. Зростання населення Наддніпрянської України та зміни в його соціальній і національній (етнічній) структурі в другій половині XIX ст.
76. Соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель у другій половині XIX – на початку XX ст.: становлення фабрично-заводської промисловості, капіталістична еволюція сільського господарства, міста, торгівля і транспорт.
77. Український громадський рух на Наддніпрянській Україні в кінці 50-х – у 80-і рр. XIX ст.: структура, ідейні основи, діяльність.
78. “Громадський соціалізм” М. Драгоманова, його діяльність в еміграції після Емського указу 1876 р.

79. Особливості національного руху галицьких русинів-українців після революційної “весни народів”. “Азбучна війна” 1859 р. Вплив реформ у Габсбурзькій монархії 1860–1870-х рр. на національне відродження.
80. Український національний рух у Галичині в 60–80-х рр. XIX ст.: народовці (українофіли), русофіли (москвофіли) і радикали-соціалісти. Національно-політичні орієнтації на Буковині й Закарпатті.
81. Полонофільство в Галичині XIX ст. Формація *gente Rutheni, natione Poloni* (“русини польської нації”).
82. Польсько-українська угода 1890–1894 рр. як каталізатор політизації національного руху в Галичині: передумови, спроби реалізації.
83. Русько-українська радикальна партія. Кристалізація ідеї політичної самостійності України та оформлення партійно-політичної системи в Галичині у другій половині 1890-х рр.
84. “Братство тарасівців” та його роль у політизації національного руху. Активізація діяльності українських громадівців на підросійській Україні в 1890-і рр. Загальна українська організація.
85. Революційна українська партія. Утворення і діяльність перших українських партій і формування партійно-політичної системи на Наддніпрянській Україні (до 1905 р.).
86. Січневе польське повстання 1863–1864 рр. та його вплив на українське відродження. Опозиційна до царизму діяльність російських революційних народників на підросійській Україні у 1870-х – на початку 1880-х рр.
87. Розселення, громадсько-політичне, культурне й економічне життя поляків, євреїв та неслов’янського населення (німців, румун, угорців, кримських татар та ін.) на території України в XIX ст.
88. Наддніпрянська Україна в період першої російської революції 1905–1907 рр.: передумови і початок революції, розгортання соціальної боротьби, національно-культурний рух, діяльність українських політичних партій.
89. Україна напередодні Першої світової війни (1907–1914 рр.). Політична реакція. Столипінська аграрна реформа. Український національний рух на західноукраїнських землях у 1900–1914 рр.
90. Українська культура і повсякденне життя в XIX – на початку XX ст.
91. Україна у Першій світовій війні. Український національний рух у роки війни.
92. Початок національно-державного відродження України. Утворення і діяльність Центральної Ради. I та II Універсали.
93. Проголошення Української Народної Республіки. Соціально-економічна, політична і національна програма III Універсалу Центральної Ради.
94. Війна Радянської Росії проти УНР (грудень 1917 – березень 1918 р). IV Універсал Центральної Ради – проголошення незалежності УНР.
95. Переговори в Бресті між УНР і країнами Четверного Союзу. Договір 9 лютого 1918 р. та його наслідки.
96. Гетьманський переворот. Внутрішня і зовнішня політика уряду гетьмана П. Скоропадського.

- 97.Боротьба проти гетьманського режиму: діяльність Українського Національного Союзу, утворення Директорії, повалення гетьманату.
- 98.Діяльність Директорії УНР в кінці 1918 – на початку 1919 р. Трудовий Конгрес. Війна радянської Росії проти УНР (листопад 1918 р. – квітень 1919 р.)
- 99.Національно-демократична революція на західноукраїнських землях. Утворення ЗУНР.
- 100.Внутрішня і зовнішня політика уряду ЗУНР.
- 101.Польсько-українська війна кінця 1918 – середини 1919 р. та її наслідки.
- 102.Більшовицький режим в Україні та його політика в 1919 р. Антибільшовицький опір в Україні. Червоний терор.
- 103.Контрнаступ військ Директорії УНР і ЗУНР у 1919 р. Поразка українських армій. Денікінський терор в Україні.
- 104.Варшавський договір 1920 р. Наступ польсько-українських військ проти більшовиків в Україні та його провал. Ризький мирний договір 1921 р. Українська національно-демократична революція в історіографії.
- 105.Перехід до нової економічної політики в Україні. Сутність непу та його обмеженість. Історіографія проблеми.
- 106.Утворення СРСР і проблеми його юридичного оформлення. Обмеження повноважень України у складі Союзу РСР у 20–30-х роках ХХ ст.
- 107.Політика українізації на радянській Україні, її причини та суть. Боротьба навколо українізації, її здобутки і втрати.
- 108.Більшовицька політика форсованої індустріалізації та Україна: втрати і досягнення.
- 109.Насильницька колективізація на радянській Україні. Колгоспна система – новітня форма закріпачення селян.
- 110.Голодомор 1932–1933 рр. та його наслідки. Історіографія проблеми.
- 111.Громадсько-політичне життя в кінці 20–30-х рр. ХХ ст. в УРСР. Сталінізм. Конституція УРСР 1937 р. Масовий терор.
- 112.Ідеологізація і централізація культурного життя в радянській Україні у 1930-ті рр. Згортання українізації. “Розстріляне відродження”.
- 113.Соціально-економічне становище Західної України у складі Польщі у 20–30-ті рр. ХХ ст.
- 114.Партії і політична боротьба на українських землях у Речі Посполитій у 20–30-х рр. ХХ ст. Українська військова організація. Організація українських націоналістів.
- 115.Політичне та соціально-економічне становище Північної Буковини, Бессарабії і Закарпаття у складі Румунії та Чехословаччини в 20–30-х рр. ХХ ст. Карпатська Україна.
- 116.Українська культура в міжвоєнний період ХХ ст.
- 117.Радянсько-німецькі договори 1939 р. та західноукраїнські землі. Історіографія проблеми.
- 118.Початок Другої світової війни. Приєднання Західної України до складу УРСР. Радянізація західних земель України (1939–1941 рр.). Встановлення

- тоталітарного режиму.
119. Початок німецько-радянської війни. Оборонні бої в Україні 1941–1942 рр. Причини невдач радянських військ.
  120. Нацистський окупаційний режим в Україні. Радянське підпілля і партизанських рух 1941–1944 рр. в Україні.
  121. ОУН на початку війни. Акт проголошення Української держави. ОУНівське підпілля 1941–1942 рр. Боротьба гітлерівців з ОУНівським підпіллям.
  122. Вересневі операції 1943 р. Падіння “Східного валу” і визволення Києва.
  123. Утворення УПА. Збройна боротьба ОУН і УПА в 1942–1944 рр. Відносини між націоналістичним рухом опору та радянськими і польськими партизанами.
  124. Наступальні операції радянських військ 1944 р. Завершення звільнення України від нацистів.
  125. Культура України в роки Другої світової війни.
  126. Україна в останні роки сталінського керівництва (1945–1953 рр.): післявоєнна відбудова, посилення репресій. “Ждановщина”.
  127. Лібералізація суспільно-політичного життя в Україні в 1953–1964 рр.
  128. Реформа управління народним господарством у другій половині 50-х років ХХ ст. Раднаргоспи.
  129. Загострення політико-ідеологічної кризи радянського режиму в 1964–1985 рр. Проблеми промислового та аграрного розвитку України в 1964–1985 рр.
  130. Національно-визвольний рух у 1964–1985 рр. Шістдесятники. Дисидентство. Українська гельсінська спілка. Політичні репресії проти дисидентів.
  131. Перебудова в СРСР. Демократизація суспільства. Гласність. Реформа політичної системи.
  132. Стан економіки України в 1985–1991 рр. Спроба “прискорення” економічної реформи.
  133. Початок національно-культурного відродження та формування багатопартійності в Україні в 1985–1991 рр.
  134. Проголошення незалежності України. Розбудова української держави та її суспільно-політичне життя в 1991–1994 рр. Зовнішньополітична доктрина України.
  135. Суспільно-політичний, соціально-економічний і культурно-духовний розвиток України 1994–2004 рр. Зовнішньополітичні вектори України.
  136. Особливості суспільно-політичного життя України у 2005–2013 рр.
  137. Проблеми соціально-економічного розвитку України на початку ХХІ ст.
  138. Національно-культурне і духовне життя України на початку ХХІ ст.
  139. Зовнішня політика незалежної України у 2005–2013 рр.
  140. Євромайдан (Революція гідності) 2013–2014 рр.: передумови, хід, наслідки.
  141. Президентські вибори в Україні 2014 р.: передумови, хід, наслідки.
  142. Проблеми соціально-економічного розвитку України у 2014–2023 рр.

- 143.Зовнішня політика незалежної України у 2014–2022 рр.
- 144.Євроінтеграційні процеси в незалежній Україні (2014–2023 рр.): проблеми та перспективи.
- 145.Церковно-релігійні відносини в Україні (2014–2023 рр.). Утворення і розбудова єдиної помісної Православної церкви України.
- 146.Антитерористична операція (АТО) і операція об'єднаних сил (ООС) на сході України після 2014 р.
- 147.Мінські домовленості 2015–2022 рр.: реінтеграція Донбасу та питання повернення Криму.
- 148.Президентські вибори в Україні 2019 р.: передумови, хід, наслідки.
- 149.Україна в умовах пандемії Covid-19 (2020–2022 рр.): нові виклики в умовах трансформації суспільства.
- 150.Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну 2022 р. Україна в умовах поглибленого міжнародного протистояння між Росією і країнами Європи та світу (2022–2023 рр.).

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексеев Ю.М., Вертегел А.Г. Історія України.: Навчальний посібник. – К. : Каравела, 2004.
2. Багалій Д. Нарис історії України. – К., 1994.
3. Баран В. Даниленко В. Україна в умовах системної кризи (1946–1980-ті рр.). – К., 1999.
4. Білоцерківський В.Я. Історія України: навчальний посібник. – К. : Центр учбової літератури, 2007.
5. Бойко О.Д. Історія України. – К. : ВЦ «Академія», 2001.
6. Борисенко В. Курс української історії. – К., 1997.
7. Брицький П. Україна у Другій світовій війні (1939–1945 рр.). – Чернівці, 1995.
8. Бунятян К.П. Давнє населення України. – К. : Либідь, 1999.
9. Велика історія України: У 2-х т. – К., 1993.
- 10.Верига В. Нариси з історії України (кінець XVIII – початок XX ст.). – Львів : Світ, 1996.
- 11.Верстюк В.Ф., Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К., 1995.
- 12.Видатні постаті в історії України (IX – XIX ст.): Короткі біографічні нариси. Історичні та художні портрети / В. І. Гусев, О. Г. Сокирко, В. Г. Червінський. – К. : Вища школа, 2002.
- 13.Винокур О., Трубочанінов С. Давня і середньовічна історія України. – К., 1996.
- 14.Володарі гетьманської булави. Історичні портрети. – К., 1994.
- 15.Гетьмани України. – К., 1991.
- 16.Голобуцький В. Запорозьке козацтво. – К. : Вища школа, 1994.

17. Грабовський С., Ставроян С., Шкляр Л. Нарис з історії українського державотворення. – К., 1995.
18. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX – XX ст. – К., 1996.
19. Грушевський М. Ілюстрована історія України. – К. : Наукова думка, 1992.
20. Грушевський М. Історія України-Руси: В 11 т., 12 кн. – К., 1991–1998.
21. Гунчак Т. Україна: перша половина XX століття: Нариси політичної історії. – К., 1993.
22. Гуржій О., Чухліб Т. Гетьманська Україна. – К., 1999.
23. Давня історія України: У 2 кн. / П. Толочко (кер. авт. кол.), Д. Козак, С. Крижицький та ін. – К., 1995.
24. Довідник з історії України в трьох томах. – К., 1993-1995.
25. Дорошенко Д. Нарис історії України: У 2 т. – К. : Глобус, 1992.
26. Етнонаціональний розвиток України: терміни, визначення, персоналії. – К., 1993.
27. Єфименко О. Історія України та її народу. – К., 1994.
28. Жуковський А., Субтельний О. Нарис історії України. – Львів, 1993.
29. Західноукраїнська Народна Республіка. 1918–1923. Ілюстрована історія. – Львів – Івано-Франківськ : Манускрипт, 2008.
30. Історія господарства: Україна і світ / За ред. Лановика Б.Д. – К., 1995.
31. Історія України: Навчальний посібник / Під загальною ред. В. А. Смолія. – К. : Альтернатива, 1997.
32. Історія України: Посібник / за загальною ред. Г.Д. Темка, Л.С. Тупчієнка. – К. : Вид. центр «Академія», 2002.
33. Історія України: Навчальний посібник / Під ред. М. О. Скрипника. – К. : Центр навчальної літератури, 2003.
34. Історія України. Документи. Матеріали: посібник для студентів вузів / Укладач В. Ю. Король. – К. : Академія, 2001.
35. Історія України. Курс лекцій: У 2 кн. – К., 1991, 1992.
36. Історія України / Керівник авт. колект. Зайцев Ю. – Львів, 1996.
37. Історія України / За ред. Лановика Б.Д. – К., 2000.
38. Історія України. Документи. Матеріали / Уклад. комент. Короля В. – К., 2001.
39. Історія України. Нове бачення: В 2 т. – К., 1995–1996.
40. Історія України: нове бачення / Під ред. В. А. Смолія. – К. : Альтернатива, 2000.
41. Історія України в особах. IX – XVIII ст. – К., 1993.
42. Історія України в особах. XIX – XX ст. / І. Войцехівська, В. Обліцов, О. Божко та ін. – К. : Україна, 1995.
43. Історія України в особах: Литовсько-Польська доба / О. Дзюба, М. Довбищенко та ін. – К. : Україна, 1997.
44. Історія України в особах: Козаччина / Горобець В. М. та ін. – К. : Україна, 2000.
45. Історія України в документах, матеріалах і спогадах очевидців. – К., 1991.

46. Історія українського козацтва: нариси у 2-х т. / Редкол. В. А. Смолій та ін. – К. : Вид. дім Києво-Могилянської академії, 2006.
47. Історія українських політичних партій: Кінець ХІХ – 1917 р. Хрестоматія / Упорядник Б. І. Корольов, І. С. Михальський. – К. : Вид. Європейського університету, 2003.
48. Калініченко В., Рибалка І. Історія України: Підручник для історичних факультетів вищих навчальних закладів. – Харків, 2004.
49. Коваль М., Кульчицький С.В., Курносів Ю.О. Історія України. – К., 1992.
50. Коваль М. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939—1945 рр.). – К., 1999.
51. Король В. Історія України. – К., 1995.
52. Косик В. Україна і Німеччина у Другій світовій війні. – Париж; Нью-Йорк; Львів, 1993.
53. Котляр М., Кульчицький С. Шляхами віків: довідник з історії України. – К., 1996.
54. Котляр М., Смолій В. Історія в життєписах. – К., 1994.
55. Кудряченко А.І., Калінічева Г.І., Костиря А.А. Політична історія України ХХ століття: підручник. – К. : МАУП, 2006.
56. Кульчицький С. Україна між двома війнами (1921–1939 рр.). – К., 1999.
57. Лазарович М. Історія України: Навч. посіб. – К., 2008.
58. Литвин В. Історія України: Підручник. – К., 2006.
59. Малий словник історії України. – К., 1997.
60. Малик Я., Вол. Б., Чуприна В. Історія української державності. – Львів, 1995.
61. Мирончук В., Ігешкін С. Історія України. – К., 2001.
62. Мороз В. Історія України. – Тернопіль, 1992.
63. Нагаєвський І. Історія української держави ХХ ст. – К., 1994.
64. Нариси з історії українського національного руху. – К., 1994.
65. Нариси з історії України: новий погляд з найдавніших часів до кінця ХVІІІ ст. – К., 1996. – Ч. 1.
66. Національні відносини в Україні у ХХ ст. Збірник документів і матеріалів. – К., 1994.
67. Новітня історія України (1900–2000): Підручник / Л. Слюсаренко, В. Гусев, В. Дрожжин та ін. – К., 2000.
68. Підкова І., Шуст Р. Довідник з історії України. Ч. 1-2. – Львів, 1994.
69. Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2 т. – К. : Либідь, 1995.
70. Рибалка І. Історія України: У 2 ч. – Харків, 1995, 1997.
71. Рубльов О., Реєнт О. Українські визвольні змагання 1917–1921 рр. – К., 1999.
72. Савченко Н.М., Подольський М.К. Історія України: модульний курс. Навчальний посібник. – К. : Видав. «Фірма ІНКІОС», «Центр навчальної літератури», 2006.
73. Скляренко В.Г. Русь і варяги: історико-етимологічне дослідження: монографія. – К. : Довіра, 2006.

74. Слюсаренко А., Томенко М. Історія української Конституції. – К., 1993.
75. Смолій В., Гуржій О. Як і коли почала формуватися українська нація. – К., 1991.
76. Смолій В., Степанков В. Українська національна революція XVII ст. (1648–1676 рр.). – К 1999.
77. Субтельний О. Україна: історія. – К., 1993.
78. Терещенко Ю., Курило В. Історія України. – К., 1995.
79. Турченко Ф. Новітня історія України. – К., 1995.
80. Україна: друга половина XX століття. Нарис історії. – К., 1997.
81. Українська державність у XX ст. Історико-політологічний аналіз. – К., 1996.
82. Українська народність: Нариси соціально-економічної та етнополітичної історії. – К., 1990.
83. Українське державотворення. Невитребуваний потенціал. Словник-довідник. – К., 1997.
84. Уривалкін О.М. Таємниці історії України (загадки, події, факти). – К. : КНТ, 2006.
85. Уривалкін О. М. Історія України (середина XIII – середина XVII ст.). – К. : Кондор, 2005.
86. Уривалкін О.М. Історія України (кінець XVII – початок XXI ст.). – К. : КНТ, 2007. – 433 с.
87. Чмихов М.О., Кравченко Н.М., Черняков І.Т. Археологія та стародавня історія України. – К., 1992.
88. Чутский А.І. Історія України: навчальний посібник. – К. : МАУП. 2006.
89. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності: Курс лекцій. – К., 1999.
90. Яковенко Н. Нариси історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

всесвітня історія XX – початку XXI ст.

1. Габсбурзька монархія наприкінці XIX – на початку XX ст.: соціально-економічне становище, політичний розвиток, національно-визвольні рухи.
2. Соціально-економічний та політичний розвиток Великобританії в кінці XIX – на початку XX ст.
3. Причини та початок Першої світової війни. Хід військових дій в 1914 р.
4. Поразка Німеччини та її союзників. Завершення і основні підсумки Першої світової війни.
5. Німецька революція 1918–1919 рр., її демократичні завоювання.
6. Націонал-соціалістська диктатура в Німеччині: ліквідація ладу парламентської демократії, принцип фюрерства, тоталітарно-фашистська модель державного регулювання (1933 – 1939 рр.).
7. Фашистська диктатура в Італії: внутрішня і зовнішня політика (1922–1939 рр.).

8. “Новий курс” Ф.Д.Рузвельта в США як класичний зразок ліберально-реформістського варіанту державного регулювання економіки (1933–1938 рр.).
9. Народний фронт у Франції (1934–1938 рр.).
10. Передвоєнна політична криза в Європі 1939 р.
11. “Дивна війна” на Західному фронті. Наступ Німеччини. Поразка Франції 1940 р.
12. Утворення антигітлерівської коаліції в роки Другої світової війни.
13. Кримська (Ялтинська) та Берлінська (Потсдамська) конференції. Підсумки війни в Європі.
14. Післявоєнне мирне врегулювання в Європі. Мирні договори 1947 р.
15. Проблеми економічного, суспільно-політичного розвитку Німеччини після закінчення Другої світової війни. Розкол Німеччини, утворення двох держав на німецькій землі: ФРН і НДР (1945–1949 рр.).
16. “Економічне диво” у ФРН і його причини (50-ті рр. ХХ ст.). Доктрина “соціального ринкового господарства”.
17. Канцлерство Г. Коля (1982–1998 рр.).
18. Соціально-економічне і політичне становище на східнонімецьких землях у кінці 1980-х рр. Об’єднання Німеччини (1990 р.).
19. Президентські вибори 1980 р. у США. Консервативні основи економічної і соціальної політики уряду республіканця Р. Рейгана (1981–1988 рр.).
20. Президентські вибори 1992 р. Внутрішня і зовнішня політика адміністрації президента Б. Клінтона (1993–2000 рр.).
21. Президентські вибори 2008 р. у США. Внутрішня і зовнішня політика адміністрації президента Б. Обами (2008–2016 рр.).
22. Президентські вибори 2016 р у США. Внутрішня і зовнішня політика адміністрації президента Д. Трампа (2016–2020 рр.).
23. Вибори президента США листопада 2020 р. Обрання президентом Дж. Байдена.
24. Консервативний кабінет М. Тетчер. “Тетчеризм”. Теоретичні основи соціально-економічної стратегії консерваторів (монетаризм). Зовнішня політика (1979–1990 рр.)
25. Канцлерство А. Меркель.
26. Тимчасовий режим у Франції (1944–1946 рр.).
27. ІV Республіка у Франції (1946–1958 рр.).
28. Канцлерство Г. Шредера (1998–2002 рр., 2002–2005 рр.).
29. Президентство Шарля де Голля (1958–1968 рр.) Посилення ролі держави в економіці і соціальній сфері. Референдум 27 квітня 1969 р.
30. Італія 1990-х рр. Кінець періоду Першої республіки і перехід до Другої Республіки.
31. Європейський Союз на сучасному етапі: нові виклики.
32. Канада 60–90-х рр. ХХ – поч. ХХІ ст. Національне питання.
33. Проблеми соціально-економічного і політичного розвитку країн Латинської Америки (80–90-ті рр.). Цивілізаційна специфіка регіону. Латинська

- Америка на початку ХХІ ст.
34. Міжнародні відносини у другій половині 80-х рр. ХХ ст. Закінчення “холодної війни”.
  35. Особливості в розвитку освіти, гуманітарних наук, літератури і мистецтва міжвоєнного періоду (1918–1939 рр.).
  36. Основні досягнення науки і техніки в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. як фактор розвитку світової культури.
  37. Пандемія Covid-19 2020–2022 рр. та її наслідки в сучасному світі.
  38. Міжнародні відносини в 2022–2023 рр.: нові виклики перед сучасним світом.
  39. Утворення незалежної Польської Республіки. Друга Річ Посполита в період між Першою і Другою світовими війнами.
  40. Польща в роки Другої світової війни.
  41. Антифашистська боротьба польського народу. Формування нових органів влади.
  42. Польща у 90-ті рр. ХХ ст. Сучасне становище Республіки Польща.
  43. Становлення тоталітарної системи в Болгарії. Соціально-економічне, політичне становище та зовнішня політика країни (1944–1989 рр.).
  44. Болгарія останнього десятиріччя ХХ ст.
  45. Кінець авторитаризму та початок трансформації болгарського суспільства (1989–1990-ті рр.).
  46. Республіка Болгарія на початку ХХІ ст.
  47. Утворення Чехословацької Республіки, її внутрішнє і зовнішнє становище між Першою і Другою світовими війнами.
  48. Чехословаччина у 1945–1969 рр. Зростання опору радянській моделі соціалізму. “Празька весна” і її наслідки.
  49. Режим “нормалізації” 1969–1980-х років в Чехословаччині. “Ніжна революція” та початок трансформації суспільства.
  50. Республіка Чехія в 90-ті рр. ХХ – початку ХХІ ст.
  51. Республіка Словаччина в 90-ті рр. ХХ – початку ХХІ ст.
  52. Народи Югославії в період Другої світової війни. Народно-визвольна боротьба проти фашизму (1941–1945) рр.
  53. Розпад Югославської Федерації. Міжетнічні війни Утворення нових держав на Балканах.
  54. Росія на початку ХХ ст. (1900–1914 рр.).
  55. Росія в роки Першої світової війни (1914–1918 рр.).
  56. Громадянська війна в Росії (1917–1920 рр.): причини, особливості та наслідки. Криза політики “воєнного комунізму”.
  57. Індустріалізація, насильницька колективізація сільського господарства, посилення тоталітаризму та особистої влади Сталіна у 30-ті рр. ХХ ст.
  58. Зовнішня політика СРСР у 1921–1941 рр.: дуалізм, наслідки.
  59. Радянський Союз у роки Другої світової війни. Воєнні поразки і вирішальні перемоги СРСР у війні проти фашистської Німеччини та мілітаристської Японії.

60. Особливості соціально-економічного і політичного розвитку СРСР в 1945–1980 рр. Провал спроб реформування радянського суспільства.
61. Росія у посткомуністичний період. Перехід до демократизації та ринкових відносин. Загострення міжнаціональних взаємин та зовнішня політика.
62. Білорусія між Першою і Другою світовими війнами.
63. Білорусь у роки Другої світової війни.
64. Білорусь у посткомуністичний період, її соціально-економічний політичний розвиток та зовнішня політика.
65. Угорщина між двома світовими війнами. Політичне та економічне становище. Зовнішня політика.
66. Румунія між світовими війнами. Внутрішнє становище. Зовнішня політика.
67. Албанія між двома світовими війнами.
68. Румунія в роки Другої світової війни.
69. Угорщина в період Другої світової війни.
70. Встановлення комуністичного режиму в Угорщині. Народньо-демократична революція 1956 р. “Кадаровська модель” соціалізму.
71. Авторитарний режим Н. Чаушеску в Румунії та його крах.
72. Утвердження комуністичної влади в Албанії. Режим Е. Годжі.
73. Угорщина в 90-ті роки ХХ – початку ХХІ ст.
74. Румунія в 90-ті роки ХХ ст. – початку ХХІ ст.
75. Демократичні й економічні реформи в Республіці Албанія (90-ті рр. ХХ ст. – початок ХХІ ст.).
76. Включення держав Балтії до складу СРСР. Естонія, Латвія, Литва в 1941–1945 рр.
77. Іранська революція 1905–1911 рр., її характер, хід, результати і значення.
78. Революція 1908–1909 рр. у Туреччині.
79. Синьхайська революція 1911–1913 рр. у Китаї.
80. Піднесення національно-визвольного руху в Туреччині після Першої світової війни. Національно-буржуазна революція (1918–1923 рр.). Ідеологія кемалізму.
81. Національно-визвольна боротьба народів Індії після завершення Першої світової війни (1918 – середина 1920-х рр.). М.Ганді й гандизм.
82. Національна революція 1925–1927 рр. у Китаї.
83. Китай у 1927–1937 рр.: соціально-економічний і політичний розвиток, взаємовідносини між Гоміньданом і КПК.
84. Китай у 1937–1945 рр. Визвольна війна китайського народу проти японських загарбників.
85. Основні тенденції внутрішнього розвитку Японії в 1918–1939 рр. (економіка, політична система, демократичний рух). Особливості японського фашизму і милітаризму.
86. Японія в роки Другої світової війни.
87. Піднесення національно-визвольного руху в Індії в 1945–1947 рр. Проголошення незалежності Індії. Державний розвиток країни: від домініону до республіки. Прийняття Конституції Республіки Індії.

88. Громадянська війна в Китаї (1946–1949 рр.). Проголошення КНР.
89. Революція 23 липня 1952 р. в Єгипті. Внутрішня і зовнішня політика президента Г.А.Насера (50–60-ті рр. ХХ ст.)
90. Розпад колоніальної системи в Африці після Другої світової війни: етапи, значення, наслідки. Обрання африканськими державами шляхів незалежного розвитку.
91. Крах режиму апартеїду в Південно-Африканській Республіці друга половина 80-х – середина 90-х рр. ХХ ст.
92. Близькосхідна криза: причини, сутність, сучасний стан.
93. “Біла революція” в Ірані (60–70-ті рр. ХХ ст.), її зміст і наслідки. Криза шахського режиму і визрівання передумов антимонархічної революції.
94. Антимонархічна революція 1979 р. в Ірані.
95. Квітневі події 1978 р. в Афганістані, їх зміст, наслідки, сучасні оцінки. Громадянська війна в Афганістані і втручання СРСР (1979–1989 рр.).
96. КНР в умовах здійснення соціально-економічних реформ і політики модернізації (1978 р. – початок ХХІ ст.).

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Альтамира-и-Кревеа Р. История Испании: Т.2. / Сокр. пер. с исп. – Москва, 1951.
2. Белоусов Л.С. Муссолини: диктатура и демагогия. – Москва, 1993.
3. Всемирная история: В 24-х т. – Т.21–23. – Минск, 1997.
4. Болгария в ХХ веке: очерки политической истории / Отв. ред. Е. Л. Валева; Ин-т славяноведения. – М. : Наука, 2003.
5. Боффа Дж. История Советского Союза в двух томах. – М. : Международные отношения, 1994.
6. Боханов А.Н., Горинов М.М. История России с древнейших времен до конца ХХ века. Книга I. История России ХХ век. – М. : АСТ, 2001.
7. Верт Н. История советского государства. 1900 – 1991: Пер. с фр. – М. : Прогресс-Академия, 1992. – 480 с.
8. Власть – общество – реформы: Центральная и Юго-Восточная Европа. Вторая половина ХХ века / отв. Ред. Э.Г. Задорожнюк. – М. : Наука, 2006. – 442 с.
9. Встановлення тоталітарних режимів у країнах Центральної та Південно-Східної Європи (1944–1953 рр.) Хрестоматія / Упорядники Постоловський Р.М., Пугач С.П., Страшнюк С.Ю. – Харків., 2000.
10. Газін, В.П. Новітня історія країн Європи та Америки 1945–2002 роки / В. П. Газін, С. А. Копилов ; За ред. Копилова А. О. – К. : Либідь, 2004. – 624 с.
11. Газін В.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945–2002). – К. : Либідь, 2004.
12. Газін В.П. Новітня історія країн Європи та Америки 1918–1945 рр.:

- Підручник. – 2-е вид., доп. і перероб. – К. : Слово, 2003.
13. Газін В.П. Новітня історія країн Європи та Америки. 1945–2000 рр.: Навч. посіб. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2000.
  14. Гісторыя Беларусі. У 2 ч. Ч. 2. 1917 г. – 2000 г. / под ред. Я. К. Новіка. – Мн., 2000. – 464 с.
  15. Головченко В.І., Рубель В.А. Нова історія Азії та Африки. Колоніальний Схід (кінець XIX – друга третина XX ст.): навч. посіб. – К. : Либідь, 2010.
  16. Гренвилл Дж. Історія XX века. Люди. События. Факты. – М. : Аквариум, 1999.
  17. Джонсон П. Современность: Мир с двадцатых по девяностые годы: В 2-х т. / Пер. с англ. – Т.1. – Москва, 1995.
  18. Дейвіс Н. Європа: Історія / Пер. з англ. – Київ, 2001.
  19. Европа между миром и войной: 1918–1939 гг. – Москва, 1992.
  20. Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. / Л. Зашкільняк. – Львів, 2002. – 752 с.
  21. Іваницька, О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945–2002) : Навчальний посібник. – Вінниця : Вид-во Фоліант, 2003.
  22. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки 1918–1945 рр.: Навч. посібник. – Вінниця : Фоліант, 2004.
  23. Історія Європи в 5-ти томах. – М., 1988–2000.
  24. Історія Росії: Учеб. для вузов / под ред. М. Н. Зуева. – М.: Высш. шк., 2001.
  25. Історія Росії / А. С. Орлов, В. А. Георгиев, Н. Г. Георгиева, Т. А. Сивохина. – М., 2006.
  26. Історія Росії с древнейших времен до наших дней: / А. Н. Сахаров, А. Н. Боханов, В. А. Шестаков; под ред. А. Н. Сахарова. – Москва : Проспект, 2012.
  27. Історія Росії. 1917–2004: Учеб. пособие для студентов вузов / А. С. Барсенков, А. И. Вдовин. – М. : Аспект Пресс, 2005.
  28. Історія стран Європи и Америки в новейшее время: 1919-1945: Учебное пособие. – М., 2000.
  29. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / За ред. Леоніда Зашкільняка. – Львів, 2005.
  30. Коваль М.В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939–1945 рр.). – Київ, 1999.
  31. Кожин В. В. Россия. Век XX (1917–1939). – М. :Алгоритм, 1999.
  32. Кожин В. В. Россия. Век XX (1939–1964). – М. :Алгоритм, 1999.
  33. Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки: Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів. – Львів : Афіша, 2003.
  34. Козицький А. Геноцид та політика масового винищення цивільного населення у XX ст. (причини, особливості, наслідки): навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Львів : Літопис, 2012.
  35. Коріненко П.С. Новітня історія країн Європи та Америки (1918–1945 рр.). –

- Тернопіль : Астон, 2002.
- 36.Коротка історія Чехії і Словаччини / За ред. проф. П. С. Федорчака. – Івано-Франківськ, 1995.
  - 37.Краткая история Болгарии. С древнейших времен до наших дней. / Отв. ред. Г. Г. Литаврин. – М. : Наука, 1987.
  - 38.Краткая история Чехословакии. – М. : Наука, 1988.
  - 39.Кріль М. М. Історія країн центрально-Східної Європи (кінець ХХ – початок ХХІ ст.): Навч. посіб. – К. : Знання, 2008.
  - 40.Крип'якевич І. Всесвітня історія: В 3-х кн. – Кн. 3. – Київ, 1995.
  - 41.Кронрод Я А. Очерки социально-экономического развития ХХ века. – Москва, 1992.
  - 42.Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945–70-ті роки) / Гол.ред. Головка С.В. – К. : Вид-во Либідь, 2003.
  - 43.Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980–2000 роки) / Гол. ред. Медюк Ю. Г. – К. : Либідь, 2001.
  - 44.Міжнародні відносини та зовнішня політика 1980–2000 роки. Підручник для студентів вищих навч. закладів / Гол. ред. Головка С. В. – К. : Либідь, 2001.
  - 45.Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945–70-ті роки). Підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих закладів освіти / Гол. ред. Головка С. В. – К. : Либідь, 1999.
  - 46.Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945–1970-ті роки). Підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих закладів освіти / Гол. ред. Головка С. В. – К. : Либідь, 2003.
  - 47.Міжнародні відносини. Зовнішня політика 1980-2000 роки / Ред. Гайдуков Л.Ф., Губерський Л.В., Кремень В.Г. – К. : Либідь, 2001.
  - 48.Мир на рубеже ХІХ–ХХ веков: Тенденции развития, противоречия, революции. – Москва, 1991.
  - 49.Мировое политическое развитие: Век ХХ. – Москва, 1995.
  - 50.Мунчаев Ш.М., Устинов В. М. История России. – М., 2005.
  - 51.Мунчаев Ш.М., Устинов В. М. История Советского государства. – М.: Изд-во “НОРМА”, 2008. – 720 с.
  - 52.Некрасова М.Б. История России: Учебное пособие / М. Некрасова. – М., 2005. – 365 с.
  - 53.Новейшая история стран Европы и Америки, ХХ век: В 2-х т. / Под. ред. А.М. Родригеса, М.В. Пономарева. – Ч.1 1900–1945. – М., 2003; Ч.2 1945–2002 – М., 2003.
  - 54.Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки. 1918–1945 рр. за редакцією М. Швагуляка. – Київ, 2005.
  - 55.Новітня історія країн Західної Європи і Америки 1918–1939 / Від.ред. Саморукова М.І. – К. : Вид-во Радянська школа, 1962.
  - 56.Підкова І., Джеджора О. Світова історія ХІХ–ХХ століття: Словник. – Львів, 2000.
  - 57.Політичні кризи та антитоталітарні рухи у країнах Східної Європи (50–80-ті рр. ХХ ст.). Хрестоматія / Упорядники Постолювський Р.М., Пугач С.П.,

- Страшнюк С.Ю. – Харків, 2000.
- 58.Роєнко В. Друга світова війна, 1939–1945 роки. – Київ, 1994.
- 59.Ротшильд Д. Східно-Центральна Європа між двома світовими війнами / Д. Ротшильд. – К.: Мегатайп, 2001.
- 60.Руге В. Германия в 1917–1933 гг. / Пер. с нем. – М., 1974.
- 61.Самсонов А.М. Вторая мировая война. 1939–1945: Очерк важнейших событий. – М., 1990.
- 62.Світова історія: ХХ століття. Енциклопедичний словник /за ред. Ігора Підкови та Романа Шуста. – Львів : Літопис, 2008.
- 63.Сергійчук І.М. Китай у нові та новітні часи: Практикум: Навчальний посібник. – Суми : ВТД “Університетська книга”, 2006.
- 64.Сергійчук І.М. Новітня історія Азії та Африки (1918 р. – кінець ХХ ст.): Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2002.
- 65.Соколов А.К., Тяжельникова В.С. Курс советской истории, 1941–1999. – М.: Высш. шк., 1999.
- 66.Тымовский М., Кеневич Я., Хольцер Е. История Польши. – М., 2004.
- 67.Уткин А.И. Дипломатия Вудро Вильсона. – М., 1989.
- 68.Уткин А. Уинстон Черчилль. – М., 2002.
- 69.Федорчак П. С. Новітня історія Польщі ХХ ст. Навчальний посібник. – Івано-Франківськ, 2006.
- 70.Цветков Г.М. Міжнародні відносини й зовнішня політика в 1917-1945 рр. Навч. посібник / Г. М. Цветков ; Гол. ред. Головка С. В. – К. : Либідь, 1997. – 232 с.
- 71.Чехия и Словакия в ХХ веке. Очерки истории в двух книгах. – М., 2005. – Кн. 1.
- 72.Чехия и Словакия в ХХ веке. Очерки истории в двух книгах. – М., 2005. – Кн. 2.
- 73.Чигринов П.Г. Беларуская історія: науч.-попул. очерк / П. Г. Чигринов. – Минск: Современная школа, 2010. – 928 с.
- 74.Чорній В.П. Історія Болгарії / В. Чорній. – Львів: ПАІС, 2007. – 404 с.
- 75.Язьков Е.Ф. История стран Европы и Америки в новейшее время: 1918—1945: Курс лекций. – 2-е изд. – Москва, 2000.
- 76.Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн ХХ століття: Підручник. – К. : Генеза, 2005.
- 77.Яровий В. І. Історія західних і південних слов'ян у ХХ ст./ В. Яровий. – К.: Либідь, 1996.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

методика викладання історії

1. Сучасні цілі та завдання шкільної історичної освіти в Україні. Порівняльна характеристика лінійного і концентричного підходів до структури шкільної

- історичної освіти. Характеристика сучасної системи шкільної історичної освіти в Україні.
2. Структура курсу історії України, його хронологічні рамки, періодизація.
  3. Структура шкільного курсу всесвітньої історії і характеристика методологічних принципів його побудови.
  4. Складові частини професіограми вчителя. Зміст моделі педагога. Педагог демократичної школи. Гуманістична спрямованість вчителя. Педагогічна і гуманітарна культура.
  5. Методична робота учителя історії.
  6. Особливості тематичного і поурочного планування курсів. Підготовка вчителя до уроку.
  7. Методика проведення різних типів та елементів структури уроку. Способи розподілу навчального часу згідно основних етапів уроків.
  8. Форми навчання. Лекція, семінар, практикум як форми організації навчального процесу у школі.
  9. Проблема вивчення пізнавальних можливостей школярів у методиці навчання історії. Способи вивчення пізнавального інтересу учнів до історії. Пізнавальні завдання як засіб діагностики і розвитку пізнавальних можливостей учнів у навчанні історії.
  10. Класифікація основних умінь (компетенцій). Загальні компетентності.
  11. Предметна компетентність. Хронологічні вміння. Картографічні вміння. Образні вміння. Логічні вміння. Оцінні вміння.
  12. Методика формування умінь. Роль теоретичного матеріалу в історичних курсах.
  13. Характеристика дидактичної сутності міжпредметних зв'язків. Міжпредметні зв'язки на уроці історії. Характеристика дидактичної сутності внутріпредметних зв'язків. Внутріпредметні зв'язки на уроках.
  14. Методика формування історичного критичного мислення.
  15. Загальна характеристика методів навчання. Їх класифікація.
  16. Різноманітні підходи до використання комплексу методів на уроках історії в середніх і старших класах. Поняття про проблемно-пошукові методи навчання історії та їх функції в навчально-виховному процесі.
  17. Використання практичних (дослідницьких) методів навчання на уроках історії.
  18. Класифікація текстів та особливості використання підручника на уроці історії. Проблеми підручників з історії в ЗЗСО.
  19. Поняття наочного навчання. Класифікація наочності. Методика роботи з різними видами наочності.
  20. Предметна та образотворча наочність, їх особливості й можливості використання в навчанні історії і суспільствознавчих предметів у школі. Навчальні картини на уроках історії і суспільствознавчих предметів, методи роботи з сюжетними і типологічними картинками.
  21. Прийоми роботи з портретом історичної особи. Карикатура в навчанні історії. Вимоги до використання ілюстрацій підручника.

22. Умовно-графічна наочність, її місце і роль у навчанні історії. Історична карта, види карт.
23. Методика роботи з історичною картою.
24. Прийоми роботи зі схемами, таблицями, діаграмами.
25. Використання технічних засобів навчання в теорії і практиці викладання історії і суспільствознавчих предметів.
26. Сучасні підходи до використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на уроках історії. Розвиток ключових компетентностей на уроках історії з використанням ІКТ.
27. Методика використання можливостей Інтернету на уроках історії і суспільствознавства.
28. Робота з історичним джерелом. Класифікація історичних джерел.
29. Інтерактивні технології навчання. Структура інтерактивного уроку, його моделювання. Авторські технології В. Шаталова, М. Гузика, К. Баханова та ін.
30. Суть і мета кооперативного навчання. Методичні принципи і прийоми організації роботи мікрогруп учнів.
31. Загальна характеристика ігрової моделі навчання. Класифікація дидактичних ігор. Гра як основа мотивації на уроках історії.
32. Методика впровадження на уроках історії дидактичних ігор у середніх і старших класах. Методика проведення ділових та операційно-рольових ігор на уроках історії.
33. Роль історичної особи в цивілізаційному процесі.
34. Методика вивчення історичної особистості на уроках історії і суспільствознавчих предметів. Особистісно-орієнтований підхід на уроках історії.
35. Функції і форми перевірки результатів навчання історії. Сучасні підходи до оцінювання рівнів навчальних досягнень школярів. Якість інструментарію оцінювання.
36. Компетентісний підхід у технології рівнів навчальних досягнень учнів. Організація модульного навчання з історії.
37. Критерії оцінювання. Тести, їхні типи. Форми самооцінки.
38. Форми самостійної роботи учнів у ЗЗСО.
39. Позаурочна робота з історії в сучасній школі. Методика організації та проведення позаурочних форм занять з історії.
40. Особливості проведення факультативів з історії, правознавства.
41. Шкільний кабінет історії та його місце в організації позакласної роботи з історії.
42. Позашкільна робота з історії і суспільствознавчих предметів. Екскурсійна робота з історії.
43. Методика організації шкільного кабінету з історії.
44. Науково-педагогічні основи шкільного та вузівського краєзнавства: спільне і відмінне.

45. Організаційні форми й основні напрями краєзнавчої роботи в ЗЗСО та закладах позашкільної освіти.
46. Організаційно-методична підтримка всеукраїнських рухів, експедицій, акцій у ЗЗСО та закладах позашкільної освіти.
47. Учнівська конкурсна науково-дослідна робота: написання і захист.
48. Методика використання матеріалів ономастики і топоніміки в шкільній історико-краєзнавчій роботі.
49. Методи збору та досліджень етнографічних матеріалів та їх використання в закладах загальної середньої освіти та закладах позашкільної освіти.
50. Основні принципи і методика створення шкільного музею.
51. Використання шкільного музею в урочній та позаурочній навчально-виховній роботі в закладах загальної середньої освіти та закладах позашкільної освіти.
52. Основні напрями, форми і методи використання пам'яток історії і культури в навчально-виховній роботі з учнями.
53. Формування шкільної екскурсійної тематики (тема та об'єкти, назва екскурсії).
54. Елементи педагогіки і психології в шкільній екскурсійній роботі. Закони логіки та їх застосування в шкільних екскурсіях.
55. Дистанційне навчання в умовах пандемії COVID-19: переваги і проблеми.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абашкіна Н.В. Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз: посібник. – Черкаси: Вибір, 2000. – 22 с.
2. Баженов Л. В. Проблема упорядкування краєзнавчих навчальних дисциплін // Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи. Київ, 24 травня 2018 р. – К., 2018. – С. 28–31.
3. Баханов К. О. Навчання історії в школі : інноваційні аспекти. – Х. : Основа, 2005. – 128 с.
4. Бондар В., Шапошнікова І. Управління формуванням професійної компетентності вчителя // Освіта і управління. – 2006. – Т. 9 (№2). – С. 20–27.
5. Бондаренко Г. Теоретичні та методологічні проблеми історичного краєзнавства // Краєзнавство. Науковий журнал. – 2011. – № 3. – С. 23–29.
6. Буднікова, С. Л. Розвиток логічного мислення в умовах компетентісно-зорієнтованого підходу до навчання на уроках правознавства // Історія та правознавство. – 2010. – № 3. – С. 6–9.
7. Верменич Я. В. Суб'єктивні межі та об'єктивні можливості історичного краєзнавства: деякі міркування щодо осмислення шляхів місцевої історії // Український історичний журнал. – 2008. – Вип. 2. – С. 129–144.

8. Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи. Київ, 24 травня 2018 р. / Науковий редактор О.П. Реєнт, відповідальний редактор О.А. Удод. – К., 2018. – 112 с.
9. Гаврилів Б., Любінець І. Історичне краєзнавство. – Івано-Франківськ: Плай, 2001. – 406 с.
10. Гайда Л. Формування нормативно-правової бази діяльності музеїв при навчальних закладах України // Краєзнавство. – 2011. – № 3. – С. 49–56.
11. Гайда Л. Краєзнавча експедиція як форма діяльності шкільного музею // Краєзнавство. Науковий журнал. – 2010. – № 1–2. – С. 178–185.
12. Галлагер К. Викладання історії в контексті сприймання демократичним цінностям і терпимості: викладання і вивчення історії в школі. Посібник для вчителів. – К. : Генеза, 1998. – 47 с.
13. Голубко В. Історичне краєзнавство. Навчальний посібник. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 180 с.
14. Громадянська освіта. – К. : Видавнича група «Шкільний світ», 2018. – 80 с.
15. Державна національна програма «Освіта» Україна ХХІ століття. – К. : Райдуга, 1994. – 61 с.
16. Державний стандарт базової і повної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/>
17. Десятов Т. М. Тенденції розвитку неперервної освіти в країнах Східної Європи (друга половина ХХ століття) : монографія / за заг. ред. Н.Г. Ничкало. – К. : АртЕк, 2005. – 422 с.
18. Дмитрук В. Програма розвитку краєзнавства: регіональний рівень реалізації // Українське краєзнавство в соціокультурному просторі: історичні ретроспекції та виклики сучасності / За заг. ред. О.П. Реєнта. – К. : Український пропілей, 2017. – С. 31–40.
19. Дубасенюк О.А. Компетентнісний підхід у професійній підготовці вчителя. Формування естетичної компетентності особистості засобами народознавства: зб. наук. Праць молодих дослідників / за заг. ред. О.С. Березюк, Л.О. Глазунової. – Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – С. 10–16.
20. Збірник положень про Всеукраїнські та обласні конкурси, огляди, експедиції, акції / Управління освіти Хмельницької ОДА, обласний ін-т післядипл. пед. освіти; [уклад.: В.С. Берека, Л.В. Красномоєць, В.В. Климчук, М.С. Шкварелюк, В.О. Черкасова та ін.]. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2000. – 92 с.
21. Зимняя И.А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 40 с.
22. Иванов П. Педагогические основы школьного краеведения. – Петрозаводск, 1996.
23. Кашаба О. Історичне краєзнавство як складова національної освіти: теоретичний аспект // Краєзнавство. Науковий журнал. – 2010. – № 1–2. – С. 96–105.

- 24.Кметь В. Використання пізнавальних завдань у навчанні історії // Історія України. – 2005. – № 46. – С. 8–10.
- 25.Коваль А.П. Знайомі незнайомці. Походження назв поселень України. – К. : Либідь, 2001. – 301 с.
- 26.Кожем'яка, О. Організація дослідницької діяльності як засіб формування ключових компетентностей учнів у ході вивчення історії // Історія України. – 2009. – № 13, квітень. – С. 13–15.
- 27.Комаров В. До питання про систему методів навчання історії в школі // Історія в школах України. – 2003. – № 5. – С. 26–29.
- 28.Компетентнісний підхід до підготовки педагогів у зарубіжних країнах: теорія та практика: монографія / [Н. М. Авшенюк, Т. М. Десятов, Л. М. Дяченко, Н. О. Постригач, Л. П. Пуховська, О. В. Сулима]. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – 280 с.
- 29.Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : “К.І.С.”, 2004.
- 30.Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності // Шлях освіти. – 2000. – № 3. – С. 2–5.
- 31.Косило М. Ю. Розвиток туристсько-краєзнавчої роботи у позашкільних навчальних закладах України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття). Монографія. – Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2018. – 288 с.
- 32.Косило М. Передумови зародження позашкільної краєзнавчої роботи // Краєзнавство. – 2011. – № 3. – С. 37–40.
- 33.Костриця М. З історії становлення шкільного географічного краєзнавства в Україні // Краєзнавство. Географія. Туризм. – К., 2001. – № 7. – С. 4–5.
- 34.Костриця М.Ю., Обозний М. С. Шкільна краєзнавчо-туристична робота. – К. : Вища школа, 1995. – 222 с.
- 35.Коцан І.Я. Шкільний туризм. – К. : «Муар», 1998. – 206 с.
- 36.Краєзнавство в Україні: сучасний стан і перспективи. Науковий збірник. – К. : Видавничий центр «Академія», 2003.
- 37.Кремень В. Вітчизняне краєзнавство: стратегічні орієнтири сучасної освітньої парадигми // Краєзнавство. – 2011. – № 3. – С. 10–16.
- 38.Кроуфорд А. Технології розвитку критичного мислення учнів. – К. : Плеяда, 2006. – 217 с.
- 39.Ксьондзик Т. Проблемне навчання як засіб формування культури історичного мислення // Історія України. – 2005. – № 43 (22 лист.). – С. 10–13.
- 40.Курилів В. Методика викладання історії : навч. посіб. – Х.; Торонто : Ранок, 2008. – 256 с.
- 41.Кушнір Б.М. Мікротопонімія як джерело вивчення історії краю // Наукові праці історичного факультету. – Кам'янець-Подільський, 1995. – Т. 2. – С. 212–229.
- 42.Ладиченко Т. В., Бакка Т. В., Желіба О. В. Суспільствознавство. Методичний посібник для вчителів. – К.: Аконіт, 2005. – 160 с.

43. Левшин М. Інтегративно-синергетична модель проектування особистісно орієнтованих технологій навчання і виховання // Вища освіта України. – 2004. – № 1. – С. 36–40.
44. Луцький Я., Луцький В. Основи шкільного туризму. Навчальний посібник. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2008. – 138 с.
45. Мазак С., Яцуляк Н. Історичне краєзнавство на уроках суспільних дисциплін та в позаурочний час // Шкільне краєзнавство Івано-Франківщини. Збірник навчально-методичних матеріалів для вчителів. – Івано-Франківськ, 2016. – С. 38–44.
46. Маланюк Т. Туристсько-краєзнавча робота в школах області // Шкільне краєзнавство Івано-Франківщини. Збірник навчально-методичних матеріалів для вчителів. – Івано-Франківськ, 2016. – С. 62–78.
47. Мальцева О. Розвиток культури мислення на уроках історії // Історія України. – 2002. – № 33–34 (вер.). – С. 20–30.
48. Маньковська Р. Краєзнавство і освіта: витоки і перспективи співбуття // Краєзнавство. Науковий журнал. – 2011. – №3. – С. 16–23.
49. Михайлів Т. В. Розвиток критичного мислення учнів в контексті компетентісно орієнтованого навчання історії // Історія та правознавство. – 2009. – № 19/21, липень. – С. 4–29.
50. Мокрогуз О. П. Інноваційні технології на уроках історії. – Х. : Вид. група «Основа», 2005. – 192 с.
51. Мокрогуз О. Як поєднати систему оцінювання навчальних досягнень з компетентісно-орієнтованим навчанням історії // Історія в школах України. – 2009. – № 5. – С. 14–16; № 11. – С. 30–39. (Поч. № 4).
52. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://univd.edu.ua/index.php?id=99&lan=ukr>.
53. Омельченко Ю. А. Шкільні музеї. – К., 1981. – 121 с.
54. Освітнянське краєзнавство: досвід, проблеми, перспективи (присвячена 200-річчю від дня народження українських просвітителів І. Вагилевича та М. Шашкевича). Збірник матеріалів. – Івано-Франківськ : «Лілея – НВ», 2011. – 352 с.
55. Особистісно-професійний розвиток вчителя в умовах реалізації Концепції Нової української школи : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (14–16 червня 2018 р., м. Мелітополь, Україна) / Ред.-упоряд. Дубяга С. М., Чорна В. В., Яковенко І. О. – Мелітополь: ФОП Однорог Т. В., 2018. – 289 с.
56. Островський, В. Тестовий контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів з історії в контексті компетентісного підходу // Історія в школах України. – 2010. – № 2. – С. 4–11.
57. Педагогічна майстерність : підручник / за ред. І. А. Зязюна. – К. : Вища школа, 2004. – 422 с.
58. Перспективи розвитку краєзнавчого руху: пропозиції до проекту Державної програми розвитку краєзнавства на період до 2025 р. // Краєзнавство. Науковий журнал. – 2013. – С. 4–9.

- 59.Печерська Е. Національне виховання школярів засобами українського фольклору // Рідна школа. – 2009. – № 1. – С. 23–27.
- 60.Пометун О. Методика навчання історії в школі. – К. : Генеза, 2006. – 328 с.
- 61.Прокопчук В.С. Шкільне краєзнавство. Навчальний посібник. – К. : Видавництво Кондор, 2011. – 338 с.
- 62.Прокопчук В. Деякі аспекти теорії і методології шкільного краєзнавства // Краєзнавство. – 2011. – № 3. – С. 29–37.
- 63.Прокопчук В.С. Учнівська науково-дослідницька робота: написання і захист: метод. рек. / В.С. Прокопчук; ХОІППО; ХОЦТК [та ін.]. – Хмельницький, 2006. – 48 с.
- 64.Прус І.Т. Краєзнавча робота в школі. – К.: Рад. школа, 1984. – 112 с.
- 65.Реєнт О. П. Освітнянське краєзнавство як загальнодержавна справа // Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи. Київ, 24 травня 2018 р. – К., 2018. – С. 11–16.
- 66.Скиба В. Суспільствознавчі дисципліни: концепція викладання // Рідна школа. – 1997. – № 9. – С. 41–47.
- 67.Смагіна Т. Формування громадянської компетентності учнів на уроках правознавства // Історія в школах України. – 2007. – № 5. – С. 32–33.
- 68.Старева А. М. Методика навчання історії: особистісно-орієнтований підхід : навчально-методичний посібник. Частина II. – Миколаїв : «Іліон», 2007. – 200 с.
- 69.Терно С. О. Теорія та методика навчання історії : Практикум для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Історія та археологія». – Запоріжжя : ЗНУ, 2016. – 36 с.
- 70.Терно С. Історичне мислення: як його розвивати? // Історія в школах України. – 2007. – № 5. – С. 8–12.
- 71.Терно С. Як підвищити вмотивованість вивчення історії // Історія в школах України. – 2004. – № 8. – С. 22–26.
- 72.Терно С. Як підвищити вмотивованість вивчення історії // Історія в школах України. – 2004. – № 8. – С. 22–26.
- 73.Тодосійчук, В. Формування предметних та ключових компетентностей учнів на уроках історії: із досвіду роботи // Історія України. – 2009. – № 18, травень. – С. 10–13.
- 74.Томенко М. В. Знати і шанувати свою Малу Батьківщину // Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи. Київ, 24 травня 2018 р. – К., 2018. – С. 24–28.
- 75.Треф'як Я. Теоретичні основи краєзнавства // Шкільне краєзнавство Івано-Франківщини. Збірник навчально-методичних матеріалів для вчителів. – Івано-Франківськ, 2016. – С. 5–13.
- 76.Треф'як Я. Позакласна краєзнавча робота як один із засобів національного виховання дітей та учнівської молоді // Шкільне краєзнавство Івано-

- Франківщини. Збірник навчально-методичних матеріалів для вчителів. – Івано-Франківськ, 2016. – С. 13–21.
- 77.Треф'як Я. Методика краєзнавчої роботи в національній школі. – Івано-Франківськ, 2002. – 110 с.
- 78.Тронько П. Краєзнавство як складова навчально-виховного процесу // Краєзнавство. – 2011. – № 3. – С. 5–10.
- 79.Українська історична дидактика. – К. : Генеза, 2000. – 367 с.
- 80.Умови проведення Всеукраїнської історико-географічної експедиції «Історія міст і сіл України» // Туризм і краєзнавство: інформ.-метод, вісник УДЦТКУМ. – К., 2006. – № 21. – С. 49–54.
- 81.Уривалкін О. Історичне краєзнавство. Навчальний посібник. – К., 2006. – 296 с.
- 82.Чумак А. Розвиток історичного мислення в процесі вивчення вітчизняної історії та його вплив на історичну свідомість // Виховання і культура. – 2001. – №1. – С. 78–83.
- 83.Шкільне краєзнавство Івано-Франківщини. Збірник науково-методичних матеріалів для вчителів. Навчально-методичне видання / Упорядник Ярослав Треф'як. – Івано-Франківськ, 2016. – 96 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Порядок проведення та критерії оцінювання вступних випробувань регулюється Положенням про організацію вступних випробувань у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.